

Επιμέλεια: **ΒΑΣΙΛΗΣ ΞΥΔΙΑΣ**

ΝΑ ΠΛΗΣΙΑΣΕΙ ΤΟ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

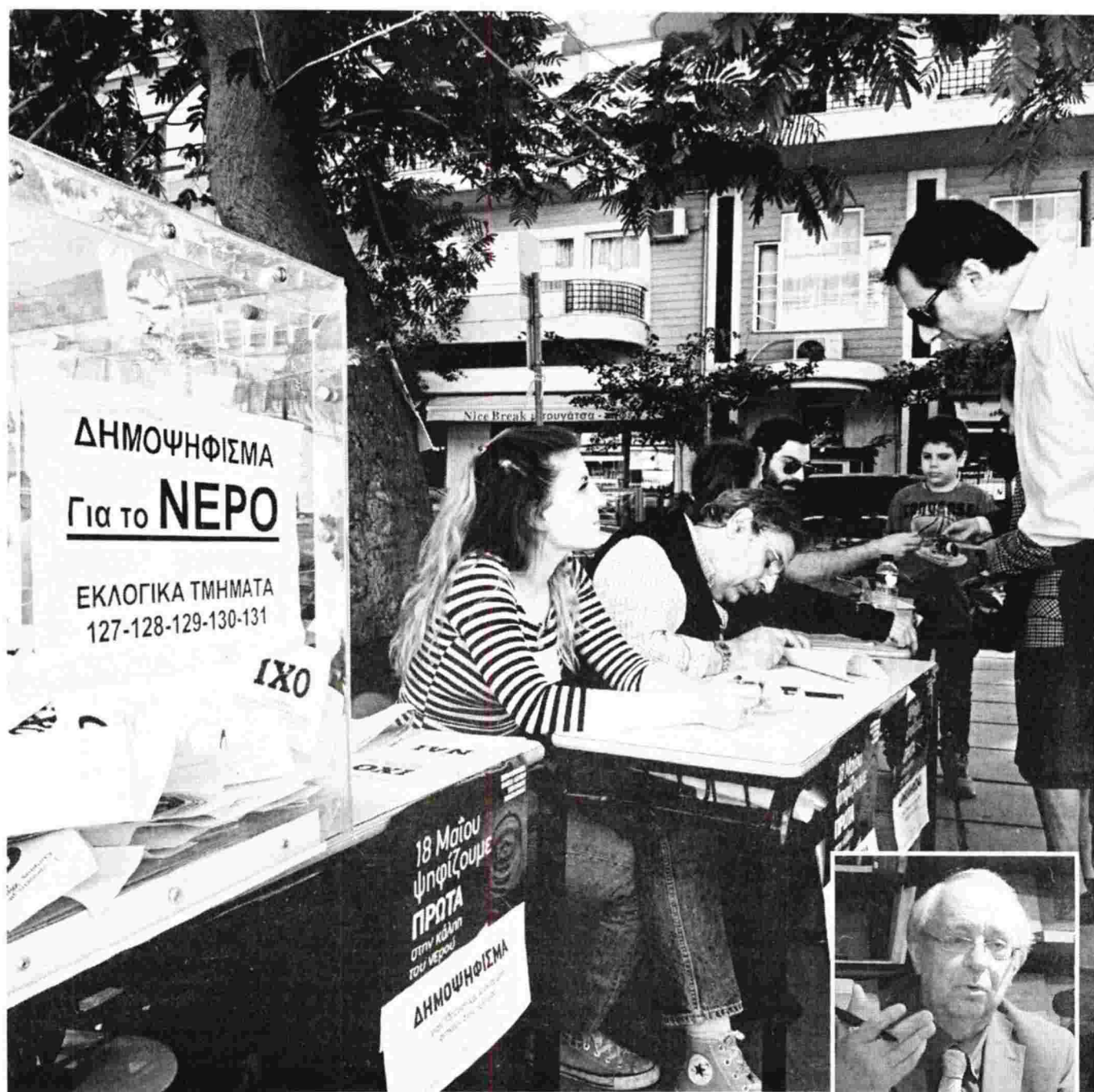
Ενίσχυση του θεσμού της λαϊκής κυριαρχίας

Το κείμενο που δημοσιεύουμε είναι περίληψη της εισήγησης του **Ηλία Γ. Νικολόπουλου**, καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, στην εκδήλωση της πολιτικής κίνησης «Πράττω» με θέμα «Δημοκρατία και Συνταγματική Αναθεώρηση» (Δευτέρα 20 Οκτωβρίου 2014, στο καφέ της Στοάς του Βιβλίου). Αναλυτικό ρεπορτάζ για την εκδήλωση δημοσιεύθηκε στο φύλλο της Δευτέρας 27 Οκτωβρίου 2014 (σελ. 6). Περιλήψεις από τις εισηγήσεις-παρεμβάσεις των λοιπών ομιλητών, Διον. Φιλιππου, Γ. Σωτηρέλη και Π. Χασάπη, θα δημοσιευθούν σε επόμενα φύλλα. Όλες οι ομιλίες και η συζήτηση υπάρχουν σε βίντεο στην ιστοσελίδα της κίνησης «Πράττω» (pratto.gr)

«**Η** εισήγησή μου αφορά προτάσεις που μπορούν να γίνουν αποδεκτές από το ισχύον Σύνταγμα και με βάση τις προβλεπόμενες απ' αυτό διαδικασίες αναθεώρησης. Το λέω αυτό διότι, όπως γνωρίζετε, το Σύνταγμα μας είναι "αστηρό". Ο σκληρός πυρήνας του δεν μπορεί να αλλοιωθεί. Κατοχυρώνεται εφ' όρου ζωής και αενάως.

Όταν λοιπόν μιλάμε πολλές φορές για "διάκριση λειτουργιών", πρέπει να λαμβάνουμε υπ' όψιν ότι στην Ελλάδα ισχύει η προεδρευόμενη κοινοβουλευτική δημοκρατία, και ότι στο κοινοβουλευτικό σύστημα ισχύει η σχετική διάκριση των λειτουργιών. Σύστημα αυστηρής διάκρισης των λειτουργιών είναι το προεδρικό, αλλά αυτό απαγορεύεται από τον σκληρό πυρήνα του Συντάγματός μας που ορίζει σαφώς τις σχέσεις Βουλής και κυβέρνησης. Εκεί που το Σύνταγμα μας αφήνει περιθώρια για μια πιο αυστηρή διάκριση είναι μεταξύ της δικαστικής και των άλλων δύο λειτουργιών (νομοθετική και εκτελεστική). Για παράδειγμα, μια πρόταση που θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή, ωθώντας σε μια προοδευτικότερη ρύθμιση της ανεξαρτησίας της δικαστικής λειτουργίας, είναι η επιλογή της ηγεσίας των ανωτάτων δικαστηρίων όχι από το υπουργικό συμβούλιο, αλλά από ένα ευρύτερο εκλεκτορικό σώμα των ιδίων των δικαστών.

Γίνεται επίσης πολλή συζήτηση για τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας και υπάρχει μια διελευστική με-

Τα δημοψηφίσματα είναι, για τον καθηγητή Ηλία Γ. Νικολόπουλο, συμπληρωματικός θεσμός της νομοθετικής λαϊκής πρωτοβουλίας ή της νομοθετικής λαϊκής αρνησικυρίας και άξονας με βάση τον οποίο οφείλει να κινηθεί μια μελλοντική αναθεώρηση του Συντάγματος

ταξύ ενός πιο πρωθυπουργοκεντρικού κι ενός πιο προεδροκεντρικού Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο ο ΠτΔ θα εκλέγεται από τον λαό και θα έχει ουσιαστικές αρμοδιότητες. Η δική μου θέση εδώ και χρόνια είναι ότι αυτή η συζήτηση είναι χωρίς ουσιαστικό νόημα και ότι αυτό που χρειάζεται για μια προοδευτική αναθεώρηση είναι η ενίσχυση των αρμοδιοτήτων του "από-

ντος λαού", δηλαδή του εκλογικού σώματος· πράγμα που σε άλλα κράτη ισχύει εδώ και διακόσια χρόνια.

Τέτοιες βασικές αρμοδιότητες είναι η λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία, η λαϊκή νομοθετική αρνησικυρία (βέτο) και τα δημοψηφίσματα με λαϊκή πρωτοβουλία. Να υπάρχει συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα, είκοσι ή τριάντα χιλιάδες πολίτες, με τις υπο-

» Προτάσεις για μελλοντική αναθεώρηση του Συντάγματος

γραφές τους, να μπορούν να υποβάλουν πρόταση νόμου στη Βουλή· κι επίσης να μπορούν σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα να εμποδίσουν τη

δημοσίευση ψηφισθέντος νόμου (όπως ισχύει στην Ιταλία, στην Ελβετία, στις ΗΠΑ και αλλού). Υπενθυμίζω ότι το δικαίωμα της αναπομπής νόμου το έχει σύμφωνα με το Σύνταγμα μας ο ΠτΔ, αλλά δεν το άσκησε ποτέ. (Και το αναφέρω αυτό διότι ήνε πολλοί ότι πρέπει να έχει περισσότερες αρμοδιότητες ο ΠτΔ. Η δική μου ερώτηση είναι γιατί δεν άσκησε αυτές που ήδη έ-

χει. Κι εδώ δεν πρόκειται να πάρω απάντηση). Στο πλαίσιο αυτών των αρμοδιοτήτων περιλαμβάνεται και η δυνατότητα προκήρυξης δημοψηφίσματος για κρίσιμο κοινωνικό ζήτημα από έναν αριθμό εκατό χιλιάδων πολιτών. Κατ'εμέ το δημοψήφισμα είναι συμπληρωματικός θεσμός της νομοθετικής λαϊκής πρωτοβουλίας ή της νομοθετικής λαϊκής αρνησικυρίας. Αυτός είναι ο πρώτος άξονας στον οποίο οφείλει να κινηθεί μια μελλοντική αναθεώρηση σε προοδευτική κατεύθυνση, και αφορά τη διεύρυνση της λαϊκής κυριαρχίας.

Η κακοδαιμονία

Ενας δεύτερος άξονας είναι η ενίσχυση του θεσμικού ρόλου της Βουλής. Αναφέρω κυρίως στην ενίσχυση των δικαιωμάτων της μειοψηφίας. Διότι η κακοδαιμονία του ελληνικού συστήματος είναι ότι αντί η Βουλή να ελέγχει την κυβέρνηση, είναι η κυβέρνηση που μέσω της κυβερνητικής πλειοψηφίας ελέγχει τη Βουλή. Κι αυτό συνιστά νόθευση του κοινοβουλευτικού συστήματος. Ένα απλό θέμα είναι, για παράδειγμα, το να εισαχθεί η απαίτηση απαρτίας στις συνεδριάσεις (την προέβλεπε το Σύνταγμα του 1952, αλλά καταργήθηκε). Πρέπει επίσης να ενισχυθεί ο ελεγκτικός ρόλος της Βουλής. Σήμερα αρκεί πλειοψηφία 120 βουλευτών για να πάρει η κυβέρνηση ψήφο εμπιστοσύνης, ενώ απαιτείται πλειοψηφία 151 βουλευτών για να ανατραπεί. Ισχύουν άλλα μέτρα και άλλα σταθμά. Βασικό επίσης θέμα είναι η καθιέρωση καθαρού αναλογικού συστήματος (διότι απόλυτο δεν μπορεί να γίνει), που να αποσκοπεί στην επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής μαθηματικής αντιπροσώπευσης με ψήφους.

Άλλα σημαντικά ζητήματα είναι η ενίσχυση του Συντάγματος έναντι του διεθνούς δικαίου και ειδικότερα του ευρωπαϊκού. Επίσης, η ενίσχυση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, στην οποία αναφέρθηκα στην αρχή.

As μην ξεχνάμε ότι το σύστημά μας είναι αντιπροσωπευτικό, και ότι η αντιπροσωπευτική δημοκρατία δεν είναι και τόσο δημοκρατία, ειδικά όταν υπάρχει ελεύθερη εντολή χωρίς ουσιαστικό έλεγχο. Επομένως, για να πλησιάζει το αντιπροσωπευτικό σύστημα προς τη δημοκρατία, πρέπει να ενισχυθεί με τους θεσμούς που είπαμε, με πιο σημαντική την ενίσχυση της λαϊκής κυριαρχίας, ώστε να μην είναι κενό γράμμα».

